

**ПЕТРОВ А. С. ПРАВОВАЯ РЕГЛАМЕНТАЦІЯ ПРИМЕНЕННЯ МЕР
ПРЕСЕЧЕННЯ В СООТВЕТСТВИИ С УГОЛОВНЫМ ПРОЦЕССУАЛЬНЫМ
ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВОМ УКРАИНЫ И ИРАНА: СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ**

Проанализировано правовое регулирование применения мер пресечения по уголовному процессуальному законодательству Украины и Исламской Республики Иран. Указано на недостатки нормативной регламентации процессуального порядка применения залога и личного поручительства в Украине. Предложено их совершенствование путём внесения изменений в Уголовный процессуальный кодекс Украины.

Ключевые слова: досудебное расследование, меры пресечения, личное поручительство, залог, Уголовный процессуальный кодекс Украины, Исламская Республика Иран.

**PETROV O. S. LEGAL REGULATION OF USING PREVENTIVE MEASURES UNDER
THE CRIMINAL PROCEDURAL LEGISLATION OF UKRAINE AND IRAN:
A COMPARATIVE ANALYSIS**

The Criminal Procedural Code of Ukraine provides a number of novelties on the regulation of preventive measures to take into account the gravity of the committed criminal offence, the personality of a suspect, accused and other circumstances in case of their usage and to choose the appropriate measure, to ensure the attendance to pre-trial investigative agency and court, proper behavior of an individual.

The author of the article analyzes the legal regulation of using preventive measures under the criminal procedural legislation of Ukraine and the Islamic Republic of Iran. The author has specified the disadvantages of normative regulation of the procedure to use the bail and personal guarantee in Ukraine.

Considering the comparative analysis of criminal procedural legislation of the Islamic Republic of Iran and norms of the Criminal Procedural Code of Ukraine it is noted that foreign experience in the part of using preventive measures should be used in Ukraine.

Based on the conducted study, the author has suggested the following areas for improving the procedure of using preventive measures: 1) Part 6 of the Art. 182 of the Criminal Procedural Code of Ukraine should be amended with the provision whereby, if a preventive measure in the form of a bail is applied to a suspect, accused and he agrees with it, but the funds have not been granted during the statutory period, in this case a preventive measure in the form of detention is applied; 2) the Art. 180, 182 of the Criminal Procedural Code of Ukraine to amend with the provisions, where to approve specific temporary terms, during which the guarantor and the mortgagor will be able to meet their obligations.

Keywords: pre-trial investigation, preventive measures, personal surety, bail, Criminal Procedural Code of Ukraine, Islamic Republic of Iran.

УДК 343.121(477)

Т. Г. ФОМІНА,

кандидат юридичних наук,

старший викладач кафедри кримінального процесу

факультету підготовки фахівців для підрозділів слідства

Харківського національного університету внутрішніх справ

**ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ПІДОЗРЮВАНОВОГО
ПІД ЧАС ЗАСТОСУВАННЯ ЗАПОБІЖНИХ ЗАХОДІВ**

Наведено перелік запобіжних заходів згідно з кримінальним процесуальним законодавством України. Визначено засоби забезпечення прав підозрюваного під час їхнього застосування. Окремо досліджено обов'язки слідчого, прокурора, слідчого судді під час вирішення питання про застосування запобіжних заходів. Указано на недоліки нормативної регламентації. У зв'язку з тим запропоновано певні напрямки удосконалення процесуального законодавства України.

Ключові слова: КПК України, досудове розслідування, запобіжні заходи, забезпечення прав, підозрюваний.

Fomina, T.G. (2015), "Some aspects of guaranteeing the rights of the suspect while using the preventive measures" ["Deiaki aspekty zabezpechennia prav pidozriuvanoho pid chas zastosuvannia zapobizhnykh zakhodiv"], *Pravo i Bezpeka*, No. 1, pp. 65–71

Постановка проблеми. Здобуття Україною незалежності, розбудова демократичної, пра- вової держави, в якій беззаперечно дотриму- ються права та свободи людини, викликало

необхідність реформування кримінального процесуального законодавства як у цілому, так й окремих його інститутів. Конституція України забезпечує правові гарантії дотримання прав і свобод громадян. Небезпеку їх безпідставного обмеження чи порушення у кримінальному процесі становлять запобіжні заходи. Останні у певний спосіб впливають на реалізацію конституційних прав громадян, оскільки так чи інакше обмежують їх особисту свободу, хоч і тільки на підставах та в порядку, які встановлені законом. У зв'язку з тим особливої актуальності набувають питання забезпечення прав особи під час кримінального провадження, і перш за все під час застосування запобіжних заходів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема охорони прав людини у кримінальному судочинстві була завжди актуальною, тому досліджувалась у науковій літературі неодноразово. Окремі питання забезпечення прав підозрюваного, у тому числі під час застосування запобіжних заходів, привертала увагу багатьох вчених, зокрема Ю. П. Аленіна, С. А. Альперта, М. В. Вітрука, Ю. М. Грошевого, В. С. Зеленецького, Е. Ф. Куцової, В. З. Лукашевича, І. Л. Петрухіна, М. М. Маляренка, Є. Г. Мартинчика, М. М. Михеєнка, Я. О. Мотовіловкера, М. М. Полянського, В. М. Савицького, М. С. Строговича, В. П. Шибіка та інших. У цих дослідженнях сформульовано важливі наукові ідеї та висновки, що відображені у законодавстві і використовуються практикою. Водночас у зв'язку з прийняттям у 2012 році КПК України в національному законодавстві з'явилася значна кількість новел, що вимагають теоретичного осмислення.

Мета нашої статті полягає у визначенні засобів забезпечення прав підозрюваного під час застосування запобіжних заходів.

Виклад основного матеріалу. Запобіжні заходи в науковій літературі визначаються як заходи забезпечення кримінального провадження, застосування яких супроводжується обмеженням конституційних прав і свобод осіб, які підозрюються, обвинувачуються у вчиненні кримінальних правопорушень. Ці обмеження стосуються свободи пересування та вільного вибору місця перебування [1, с. 452]. Враховуючи те, що ці заходи обмежують права та свободи громадян, закон детально регламентує мету, підстави, процедуру їх застосування. Запобіжні заходи застосовуються тоді, коли особа ще не визнана винною у скоєнні кримінального правопорушення, тобто згідно із презумпці-

єю невинуватості вона є невинуватою. Тому їх застосування не повинно розцінюватися як покарання, а є лише певним обмеженням особи, яка підозрюється чи обвинувачується у скоєнні кримінального правопорушення.

Система запобіжних заходів, підстави та порядок їх застосування у чинному КПК України регламентуються главою 18. Відповідно до ст. 176 КПК України запобіжними заходами є: 1) особисте зобов'язання; 2) особиста порука; 3) застава; 4) домашній арешт; 5) тримання під вартою; 6) затримання особи як тимчасовий запобіжний захід. До неповнолітніх також можуть застосовуватися передання їх під нагляд батьків, опікунів чи піклувальників, а до неповнолітніх, які виховуються в дитячій установі, – передача їх під нагляд адміністрації цієї установи (ч. 1 ст. 493 КПК України). До особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного характеру або вирішувалося питання про їх застосування, можуть бути застосовані судом такі запобіжні заходи: 1) передання на піклування опікунам, близьким родичам чи членам сім'ї з обов'язковим лікарським наглядом; 2) поміщення до психіатричного закладу в умовах, що виключають її небезпечну поведінку (ч. 1 ст. 508 КПК). Окрім цього, у главі 42 КПК України, якою визначено загальні засади міжнародного співробітництва під час кримінального провадження, вживаються терміни «екстрадиційний арешт» (запобіжний захід у вигляді тримання особи під вартою з метою забезпечення її видачі – екстрадиції) та «тимчасовий арешт» (взяття під варту особи, розшукуваної за вчинення злочину за межами України, на строк, визначений КПК України або міжнародним договором України, до отримання запиту про видачу – екстрадицію) – п. 9, 10 ч. 1 ст. 541 КПК України.

Слід мати на увазі, що до підозрюваного може бути застосовано тільки один запобіжний захід, а не декілька одночасно. При цьому відповідно до ст. 183 КПК України слідчий суддя, суд під час постановлення ухвали про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою зобов'язаний також визначити розмір застави, однак ця норма не свідчить про те, що до особи може бути обрано одночасно декілька запобіжних заходів (у даному випадку це буде або взяття під варту, або застава).

Наявність системи запобіжних заходів забезпечує можливість ситуативного підходу до їх застосування. У зв'язку з тим необхідно враховувати не лише обставини кримінального

провадження, а й суворість запобіжного заходу. Так, одні запобіжні заходи створюють лише психологічні перешкоди ухилення від обов'язків (особисте зобов'язання, особиста порука), інші – частково або повністю позбавляють підозрюваного фізичної можливості ухилитися від слідства та суду (домашній арешт, тримання під вартою). Вибір оптимального запобіжного заходу повинен, з одного боку, надійно забезпечити виконання завдань кримінального провадження, а з іншого, – не допустити неоправданого обмеження прав і свобод підозрюваного.

Відповідно до чинного кримінального процесуального законодавства запобіжні заходи під час досудового розслідування застосовуються слідчим суддею за клопотанням слідчого, погодженим із прокурором, або за клопотанням прокурора (ч. 4 ст. 176 КПК України). Розмежовуючи компетенцію слідчого і прокурора під час застосування запобіжних заходів, слід звернути увагу на деякі процесуальні особливості: 1) слідчий має право вносити клопотання тільки після його погодження з прокурором, який здійснює нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва; 2) слідчий вносить клопотання тільки під час досудового розслідування і після погодження з прокурором лише слідчому судді; 3) прокурор уповноважений на самостійне внесення клопотання під час як досудового розслідування, так і судового провадження.

Важливим засобом забезпечення прав підозрюваного є вимога закону до слідчого та прокурора ініціювати застосування запобіжного заходу за наявності для цього підстав. Згідно із ч. 2 ст. 177 КПК України підставою застосування запобіжного заходу є наявність обґрунтованої підозри у вчиненні особою кримінального правопорушення, а також наявність ризиків, які дають достатні підстави слідчому судді, суду вважати, що підозрюваний, обвинувачений, засуджений може здійснити дії, передбачені ч. 1 ст. 177 КПК України, а саме: переховуватися від органів досудового розслідування та/або суду; знищити, сховати або спотворити будь-які з речей чи документів, які мають істотне значення для встановлення обставин кримінального правопорушення; незаконно впливати на потерпілого, свідка, іншого підозрюваного, обвинуваченого, експерта, спеціаліста у цьому ж кримінальному провадженні; перешкоджати кримінальному провадженню іншим чином; вчинити інше кримінальне

правопорушення чи продовжити кримінальне правопорушення, в якому підозрюється, обвинувачується.

Для підозрюваного має значення, яка із перерахованих підстав дала слідчому, прокурору, слідчому судді право обмежити його у правах. Лише володіючи відповідними знаннями, особа може аргументовано будувати свій захист, оскаржувати рішення та надавати дані, що спростовують наявність підстави для застосування щодо нього запобіжного заходу. На цій проблемі акцентує увагу Верховний Суд України. У п. 3 свого узагальнення «Практика застосування судами запобіжного заходу у вигляді взяття під варту та продовження строків тримання під вартою на стадіях дізнання та досудового слідства» від 01.07.2010 Суд зазначає, що органи дізнання, досудового слідства та прокурори вносять на розгляд судів не обґрунтовані належним чином подання про обрання запобіжного заходу у вигляді взяття під варту. В таких поданнях здебільшого звертається увага на тяжкість вчиненого злочину та не наводяться докази того, що підозрюваний, обвинувачений має намір ухилитися від слідства чи перешкоджати встановленню істини у справі [2, с. 28].

Європейський суд з прав людини також неодноразово наголошував на необхідності обґрунтовувати підстави обрання запобіжного заходу. Зокрема у рішенні «Ткачов проти України» від 13.12.2007 вказано, що повторювання формальних підстав для взяття під варту без будь-якої спроби продемонструвати, яким чином вони застосовуються відносно справи заявника, не може бути розцінено як «відповідні» та «достатні» підстави застосування запобіжного заходу [3]. У рішенні «Макаров проти Росії» від 12.03.2009 Європейський суд з прав людини також вирішив, що не можуть вважатися «достатніми» ті підстави, якими пояснюється тримання заявника під вартою. Суд визнав, що національні органи були зобов'язані проаналізувати особисту ситуацію останнього більш детально й указати на особливі причини тримання заявника під вартою, підтверджені наочними доказами [4].

У клопотанні про застосування запобіжного заходу слідчий, прокурор повинен мотивувати висновок про наявність ризиків, які дають достатні підстави вважати, що підозрюваний може здійснити дії, передбачені ч. 1 ст. 177 КПК України. Цілком можливо, що для застосування запобіжного заходу може бути одразу декілька підстав. У такому разі слідчий, прокурор

у клопотанні про застосування запобіжного заходу повинен зазначити їх та обґрунтувати відповідними доказами, що містяться у кримінальному провадженні.

Труднощі практичного характеру можуть полягати у тому, що доказування ризиків, за яких запобіжні заходи варто застосовувати, мають прогностичний характер. Тому слідчий повинен спиратися на конкретні фактичні дані, що містяться у кримінальному провадженні. Так, наприклад, про намір переховуватися від органів досудового розслідування та/або суду можуть свідчити такі дані, як придбання проїзних документів, зняття з різного роду реєстраційних обліків, раптове звільнення з роботи, розпродаж майна тощо. Про можливість перешкоджати повному, всебічному та неупередженому проведенню досудового розслідування може свідчити здійснення особою погрози, підкуп, умовляння свідків і потерпілих, схилення їх до давання неправдивих показань; спроби викрадення, знищення, фальсифікації речових доказів і документів; вплив на спеціалістів та експертів тощо. На наявність даних про те, що особа може вчинити інше кримінальне правопорушення чи продовжити те, в якому підозрюється, обвинувачується, може свідчити наявність інформації, отриманої в результаті проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій про вчинення особою протиправної діяльності (про підготовку до вчинення кримінального правопорушення, придбання предметів для вчинення злочинної діяльності), наявність попередніх судимостей, зв'язки з антигромадськими елементами, надходження до правоохоронних органів заяв та повідомлень про те, що особа здійснює підготовку до нового кримінального правопорушення.

Одного лише зазначення в клопотанні про застосування запобіжних заходів обставин про те, що підозрюваний не виконує покладених на нього процесуальних обов'язків, а також намагається чи намагатиметься переховуватися від органів досудового розслідування та/або суду чи вчиняти інші дії, спрямовані на протидію розслідування, недостатньо. Зазначене повинно підтверджуватися відповідними матеріалами, які має дослідити слідчий суддя при вирішенні питання про застосування запобіжного заходу. Фактичні підстави застосування запобіжних заходів – це наявність системи незаперечних доказів учинення відповідною особою кримінального правопорушення [1, с. 455].

З метою посилення гарантій прав підозрюваного законодавець встановив вимогу до слідчого судді, суду відмовляти у застосуванні запобіжного заходу, якщо слідчий, прокурор не доведе, що встановлені під час розгляду клопотання про застосування запобіжних заходів обставини є достатніми для переконання, що жоден із більш м'яких запобіжних заходів не може запобігти доведенням під час розгляду ризику або ризикам (ч. 3 ст. 176 КПК України). Таким чином, закон установив обов'язок слідчого, прокурора обґрунтовувати у клопотанні до суду наявність ризиків, за яких запобіжні заходи варто застосовувати. У клопотанні про застосування запобіжного заходу слід наводити докази наявності підстав для застосування конкретного запобіжного заходу, а не докази вини особи. Виконання слідчим, прокурором цієї вимоги закону також служить гарантією прав підозрюваного.

Безсумнівним є той факт, що необґрунтоване застосування запобіжного заходу, неправильний його вибір, відмову скасувати його, коли в ньому відпала подальша необхідність, слід розглядати як несправедливість щодо підозрюваного. У зв'язку з тим недопустимо застосовувати запобіжний до нього захід або погрожувати його застосуванням за відмову дати показання або подати будь-які докази, примушувати до інших дій, що не входять до кола його процесуальних обов'язків. Спроби компенсувати недоліки і неповноту досудового розслідування шляхом жорсткості запобіжних заходів не можуть бути виправдані жодною метою.

Звертаючись до суду із клопотанням про застосування запобіжного заходу, слідчий, прокурор зобов'язаний оцінити в сукупності всі обставини, перераховані у ч. 1 ст. 178 КПК України. Як зазначається в науковій літературі, для вирішення питання про необхідність обрання запобіжного заходу і визначення його виду необхідно враховувати: а) кримінально-правову характеристику діяння та особи, яка його вчинила, у тому числі характер і ступінь суспільної небезпеки, рецидив його здійснення, наявність судимостей, вчинення діяння у складі групи, організованої злочинної групи або злочинного угруповання, а також обставини, що пом'якшують або обтяжують покарання; б) соціально-демографічні й особистісні характеристики особи: наявність на утриманні неповнолітніх дітей або старих батьків, обмежена дієздатність та інші обставини [5, с. 93–94].

Особа підозрюваного у соціальному значенні може бути охарактеризована позитивними та негативними якостями. Для вирішення питання про застосування запобіжного заходу і ті й інші повинні бути встановлені певними доказами. Особливу увагу слід приділити ступеню ресоціалізації, наявності судимостей, фактам застосування заходів адміністративного впливу. Також мають бути враховані спосіб життя (зловживання алкогольними напоями або наркотичними засобами), зв'язки з антигромадськими елементами, міцність соціальних зв'язків у місці постійного проживання, у тому числі наявність у підозрюваного родини й утриманців. Позитивну оцінку може справити наявність у підозрюваного постійного місця роботи або навчання, певного роду занять тощо. Факторами, що формують репутацію підозрюваного і впливають на обрання запобіжного заходу, є: події з його біографії, наприклад, участь у ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи, участь у бойових діях, наявність поранень під час виконання службового або громадського обов'язку, державних нагород, почесних звань тощо. Підлягає врахуванню також і майновий стан підозрюваного з метою подальшого вирішення питання про відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, можливості обрання запобіжного заходу у вигляді застави тощо. Вказані обставини допомагають службовій особі прийняти правильне рішення про застосування більш чи менш суворого запобіжного заходу.

Важко погодитися з думкою В. О. Михайлова, що дані про особу можуть привести до висновку про незастосування запобіжного заходу з тим, щоб обмежитися відібранням у обвинуваченого зобов'язання про явку [6, с. 63]. Прийняття або неприйняття рішення про застосування запобіжного заходу обумовлено наявністю обставин, перерахованих у ст. 178 КПК України. Дані про особу підозрюваного чи обвинуваченого так само, як й інші обставини, впливають лише на вибір оптимального запобіжного заходу.

Враховуючи обставини, перераховані в ч. 1 ст. 178 КПК України, разом з підставами застосування запобіжних заходів, особа, яка здійснює кримінальне провадження, повинна обрати оптимальний у конкретній ситуації запобіжний захід. Оптимальність запобіжного заходу визначається здатністю, з одного боку, попередити неправомірні дії підозрюваного, а з іншого, – обмежити його права та законні інтереси лише у тій мірі, в якій це викликано слід-

чою ситуацією, що виникла на цей момент. Таким чином, обов'язок слідчого, прокурора, слідчого судді враховувати всі обставини, що впливають на вибір запобіжного заходу, забезпечують обґрунтоване обмеження прав та свобод підозрюваного.

Відповідно до чинного кримінального процесуального законодавства за наявності підстав слідчий, прокурор складає клопотання про застосування запобіжного заходу, яке подається до місцевого суду, в межах територіальної юрисдикції якого здійснюється досудове розслідування. Вимоги до такого клопотання закріплено у ст. 184 КПК України.

Важливою гарантією прав підозрюваного, обвинуваченого є положення закону щодо надання їм копії клопотання та матеріалів, якими обґрунтовується необхідність застосування запобіжного заходу, не пізніше ніж за три години до початку розгляду клопотання (ч. 2 ст. 184 КПК України). Слід зазначити, що у Кодексі прямо не передбачено, хто саме повинен вручити копію такого клопотання та вказаних матеріалів. Уважаємо, що це повинна зробити особа, яка його винесла. Тому пропонуємо ч. 2 ст. 184 КПК України уточнити, вказавши, що «слідчий, прокурор повинен надати підозрюваному, обвинуваченому копію клопотання та матеріалів, якими обґрунтовується необхідність застосування запобіжного заходу, не пізніше ніж за три години до початку розгляду клопотання». Підкреслимо, що законом встановлена необхідність надати особі копію матеріалів, що обґрунтовують необхідність застосування запобіжного заходу. Тобто разом із копією клопотання про застосування запобіжних заходів підозрюваному, обвинуваченому слід надати копії протоколів допиту потерпілого, свідка, іншого підозрюваного, обвинуваченого, в яких є дані, що свідчать про наявність ризиків для застосування запобіжних заходів.

Клопотання про застосування або зміну запобіжного заходу розглядається слідчим суддею, судом невідкладно, але не пізніше сімдесяти двох годин з моменту фактичного затримання підозрюваного, обвинуваченого або з моменту надходження до суду клопотання, якщо підозрюваний, обвинувачений перебуває на свободі, чи з моменту подання підозрюваним, обвинуваченим, його захисником до суду відповідного клопотання (ст. 186 КПК України).

З метою посилення прав підозрюваного у КПК України закріплено обов'язок слідчого, прокурора доповнити або змінити клопотання

про застосування запобіжного заходу, або замінити його новим клопотанням, якщо стали відомі інші обставини, що можуть вплинути на вирішення судом питання про застосування запобіжного заходу (ч. 2 ст. 185). У ч. 3 ст. 200 КПК України закріплено положення про те, що копія клопотання та матеріалів, якими обґрунтовується необхідність зміни запобіжного заходу, надається підозрюваному, обвинуваченому не пізніше ніж за три години до початку розгляду клопотання. У зв'язку з тим, що у Кодексі прямо не передбачено, хто саме повинен вручити копію такого клопотання та матеріалів, уважаємо положення ч. 3 ст. 200 КПК України уточнити, поклавши цей обов'язок на слідчого, прокурора (аналогічні зміни пропонується внести до ч. 2 ст. 184 КПК України).

Чинний КПК України передбачив для підозрюваного, до якого застосовано запобіжний захід, його захисника право подати до місцевого суду, в межах територіальної юрисдикції якого здійснюється досудове розслідування, клопотання про зміну запобіжного заходу, в тому числі про скасування чи зміну додаткових обов'язків, передбачених ч. 5 ст. 194 КПК України та покладених на нього слідчим суддею, судом, чи про зміну способу їх виконання (ст. 201 КПК України). Як підкреслює Е. Ф. Куцова, кожному праву підозрюваного, обвинуваченого кореспондує обов'язок суду, прокурора, слідчого [7, с. 8]. Вважаємо, що на слідчого суддю необхідно покласти обов'язок роз'яснити особі вказане право. Тому п. 7 ч. 2 ст. 193 КПК України, де закріплено обов'язок слідчого судді, суду роз'яснити права підозрюваному, обвинуваченому, пропонуємо викласти у такій редакції: «7) заявляти клопотання

про виклик і допит свідків, показання яких можуть мати значення для вирішення питань цього розгляду, а також клопотання про зміну запобіжного заходу».

Підсумовуючи викладене, потрібно зробити **висновки**, що закон зобов'язує органи досудового розслідування, прокурора, слідчого суддю забезпечити права учасників кримінального провадження, і перш за все такого учасника, як підозрюваний. Серед основних повноважень, що сприяють забезпеченню прав підозрюваного під час застосування запобіжних заходів, є обов'язок слідчого, прокурора обґрунтовувати у клопотанні до суду наявність ризиків, за яких запобіжні заходи варто застосовувати; обов'язок слідчого судді врахувати всі обставини, що впливають на вибір запобіжного заходу. Крім того, законом передбачено положення щодо надання підозрюваному копії клопотання та матеріалів, якими обґрунтовується необхідність застосування запобіжного заходу або його зміни. Проте у Кодексі прямо не передбачено, хто з посадових осіб повинен вручити копію такого клопотання та вказаних матеріалів. Тому нами пропонується покласти цей обов'язок на особу, яка винесла таке клопотання (прокурора або слідчого), у зв'язку з чим слід уточнити положення ч. 2 ст. 184 та ч. 3 ст. 200 КПК України. Крім того, з метою вдосконалення положень щодо забезпечення прав підозрюваного пропонуємо внести зміни до п. 7 ч. 2 ст. 193 КПК України щодо роз'яснення підозрюваному права на подання клопотання про зміну запобіжного заходу. Вважаємо, що закріплення цих положень у чинному законодавстві, безумовно, сприятиме забезпеченню прав підозрюваного.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : наук.-практ. комент. : у 2 т. Т. 1 / [О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль та ін.] ; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, А. В. Портнова. – Харків : Право, 2012. – 768 с.
2. Практика застосування судами запобіжного заходу у вигляді взяття під варту та продовження строків тримання під вартою на стадіях дізнання та досудового слідства : узагальнення Верховного Суду України від 01.07.2010 // Вісник Верховного Суду України. – 2010. – № 10 (122). – С. 22–29.
3. Рішення Європейського суду з прав людини, справа «Ткачов проти України» : від 13.12.2007 // Офіційний вісник України. – 2008. – № 31. – Ст. 1031.
4. Решение Европейского суда по правам человека, дело «Макаров против России» : от 12.03.2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zent.vol.sudrf.ru/modules.php?name=information&id=121>.
5. Парфенова М. В. Охрана конституционных прав подозреваемого и обвиняемого в досудебных стадиях уголовного процесса России / М. В. Парфенова. – М. : Юрлитинформ, 2004. – 184 с.
6. Михайлов В. А. Уголовно-процессуальные меры пресечения в судопроизводстве Российской Федерации / В. А. Михайлов. – М. : Ин-т защиты предпринимателя, 1997. – 643 с.
7. Куцова Э. Ф. Гарантии прав личности в советском уголовном процессе / Э. Ф. Куцова. – М. : Изд-во Моск. ун-та, 1972. – 114 с.

Надійшла до редколегії 25.05.2015

ФОМИНА Т. Г. НЕКОТОРЫЕ АСПЕКТЫ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ПРАВ ПОДОЗРЕВАЕМОГО ПРИ ПРИМЕНЕНИИ МЕР ПРЕСЕЧЕНИЯ

Приведён перечень мер пресечения согласно уголовному процессуальному законодательству Украины. Определены средства обеспечения прав подозреваемого при их применении. Отдельно исследованы обязанности следователя, прокурора, следственного судьи при решении вопроса о применении мер пресечения. Указано на недостатки нормативной регламентации. В связи с тем предложено определенные направления совершенствования процессуального законодательства Украины.

Ключевые слова: УПК Украины, досудебное расследование, меры пресечения, обеспечение прав, подозреваемый.

FOMINA T. G. SOME ASPECTS OF GUARANTEEING THE RIGHTS OF THE SUSPECT WHILE USING THE PREVENTIVE MEASURES

Persons involved in criminal proceedings as suspects and defendants suffer significant limitations of the rights. Due to this fact the special urgency are the issue of guaranteeing their rights during criminal proceedings, and especially while using the preventive measures.

The duties of an investigator, prosecutor, investigating judge while taking the decision on using preventive measures are studied in the article. It is indicated that an important way to guarantee the rights of the suspect is a requirement of the law to an investigator and prosecutor to initiate preventive measure, if there are relevant reason, because it is important for the suspect, which of the listed grounds provided an investigator, prosecutor, investigating judge the right to limit his rights. At the same time it is stressed that it is not enough only to state the reason for using preventive measures. It is necessary that these grounds are confirmed by relevant materials of the criminal proceedings. Besides, the duty of an investigating judge to consider all the circumstances affecting the choice of preventive measure is studied.

It is indicated that the law provides provisions for giving the copies of the motion and materials for the suspect, which ground the need for preventive measure or its change. However, the Code does not state, who must hand a copy of the motion and indicated materials. Therefore, the author has offered to put this responsibility on the person who issued the motion (prosecutor or investigator), and therefore the part 2 of the Art. 184 and the part 3 of the Art. 200 of the Criminal Procedural Code of Ukraine should be clarified. Besides, in order to improve the provisions on guaranteeing the rights of the suspect it is suggested to amend the point 7 of the part 2 of the Art. 193 of the Criminal Procedural Code of Ukraine concerning the clarification to the suspect, the accused the right to file a motion to change the preventive measure. Consolidation of the relevant provisions in the current legislation, of course, will contribute to guaranteeing the rights of the suspect.

Keywords: Criminal Procedural Code of Ukraine, pre-trial investigation, preventive measures, guaranteeing the rights, suspect.